

**Громадська організація
«Південна фундація педагогіки»**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ РОБІТ
учасників міжнародної
науково-практичної конференції**

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ
ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК»**

14–15 лютого 2020 р.

Частина II

**Одеса
2020**

УДК 37.01+159.9(063)
А43

Актуальні питання сучасних педагогічних та психологічних наук: Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (14–15 лютого 2020 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2020. – Ч. II. – 116 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 37.01+159.9(063)

© Автори статей, 2020
© Південна фундація педагогіки, 2020

Остапенко А. В. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ К. Д. УШИНСЬКОГО У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ І. П. ЛЬВОВА.....	39
Пасічник О. А. УДОСКОНАЛЕННЯ РУХІВ РУКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННСЬКОГО РОЗВИТКУ ЗА ДОПОМОГОЮ ТРАДИЦІЙНИХ ТА НЕТРАДИЦІЙНИХ ПРИЙОМІВ.....	42
Попович О. М., Савко Л. М. ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ІНІЦІАТИВНОСТІ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ	46
Рошенко О. О., Тахтаулова Д. С. ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	49
Упагова І. П. КОНТЕКСТНЕ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ФАХОВОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ	52
Чорна Н. А. РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНОЇ ГРИ	56
СЕКЦІЯ 10. ФІЛОСОФІЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ. СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ	
Вућа S. Y. GAMIFICATION AS A LEARNING TOOL IN TEACHING ENGLISH	58
Вановська І. М. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО СТАНУ ТА РОЗВИТКУ ІСТОРИЧНОЇ ГЕРМЕНЕВТИКИ.....	60
Коваль І. І., Дмитренко Ю. В., Бондарик М. В. ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ОСВІТИ З МЕТОЮ ПОКРАЩЕННЯ ЗДОРОВ'Я ДОШКІЛЬНИКІВ.....	64
Кошелева Н. Г. ПРОЕКТУВАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПСИХОЛОГІЇ	67

СЕКЦІЯ 7. Загальна педагогіка.

Попович О.М.,

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти,

Мукачівський державний університет

м. Мукачево Закарпатська область, Україна,

Савко Л. М.

студентка спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» ОС магістр»

Мукачівський державний університет

м. Мукачево Закарпатська область, Україна,

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ІНІЦІАТИВНОСТІ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

Проблема ініціативності дітей раннього віку – одна з найактуальніших у теорії та практиці дошкільного виховання, оскільки прояви ініціативи є запорукою формування таких якостей у дітей, як самостійності, сміливості та пізнавальної активності. Формування у дітей раннього віку ініціативного ставлення до навколишньої дійсності має бути основною у вихованні, оскільки прояв ініціативи дитини є однією з умов її повноцінного розвитку. Ініціативність як психолого-педагогічний феномен постійно привертає увагу дослідників, оскільки взаємодія особистості із навколишнім світом стає можливою завдяки активності з її сторони.

Деякі аспекти даної проблеми можна знайти у дослідженнях В. Байкова, Д. Богоявленської, М. Говорова, С. Зиньківської, Е. Карамової, І. Кезикової, Лінь Яцяна, Л. Оконечникової, І. Плотніска, О. Погоніної, О. Поддякова, Л. Виготського, А. Польської, К. Полянської. У психолого-педагогічній літературі проблема вивчення розвитку ініціативності особистості знайшла висвітлення у роботах К. Абульханової-Славської, Л. Виготського, Е. Еріксона, О. Крупнова, С. Рубінштейна. В Україні зазначена проблема досліджувалася Л. Новіковою, Г. Сорокою, О. Старинською, Н. Тертичною, О. Трошкіним та ін.

Ініціативність – якість особистості, що виявляється в її прагненні та вмінні ініціювати справи і вчинки, активно їх реалізовувати та залучати до цього інших [1]. У Законі «Про дошкільну освіту» (2001), Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні (2012) наголошується, що ініціативність є запорукою успішного розвитку як особистості, так і держави.

Ряд дослідників як основну характеристику ініціативності виділяє особистий почин (М. Говоров, Б. Теплов, Н. Левітов та ін.) На думку цих фахівців, ініціативність слід розглядати як уміння людини діяти за своєю власною потребою без нагадування і підштовхування, потребу відповідальності за свої дії і вчинки. До того ж, етимологічний аналіз слова «ініціатива» дає нам значення «входжу, наставляю, починаю».

Під ініціативою дітей розуміється вроджена якість, так як щоб вони не робили, - це все «перший крок», все вперше, діти від природи ініціативні. І дійсно, дитина з цікавістю робить перші кроки, із задоволенням пізнає навколишній світ. Але з віком все частіше батьки зупиняють її: «не чіпай», «кинь», «не ходи туди», «сиди тут», «помовч». У таких умовах ініціатива дітей не розвивається.

У «Довіднику з психології та психіатрії дітей і підлітків» ініціативність визначається, як «характеристика діяльності, поведінки й особистості людини, що означає здатність діяти за внутрішнім спонуканням, на відміну реактивності - поведінці, що спирається на зовнішні стимули. Ініціативність демонструє розвиток роботи й особистості, особливо на ранніх етапах розвитку (З. Мещерякова) [2].

Формування гармонійно розвиненої особистості, виховання її соціальної спрямованості є важливим завданням освітнього процесу. Тому багато вітчизняних і зарубіжних педагогів, психологів займаються дослідженнями особистості та розробкою шляхів її формування. Одним з важливих критеріїв особистості - є ініціатива і демонстрована нею творча, пізнавальна та інтелектуальна активність.

Ініціативність може проявлятися в усіх знайомих нам видах діяльності, найкраще у спілкуванні, предметній діяльності, грі, експериментуванні. Вона вважається найважливішим показником дитячого інтелекту, його розвитку. Також вона є неодмінною умовою вдосконалення всієї пізнавальної діяльності дитини, особливо творчої. Ініціативна дитина прагне до організації ігор, продуктивних видів діяльності, змістовного спілкування; вона вміє знайти заняття, що відповідає власним бажанням, включитись у розмову, запропонувати цікаву справу іншим дітям. У дошкільному віці ініціативність пов'язана з проявом допитливості, гострого розуму, винахідливості. Ініціативна дитина вирізняється змістовністю інтересів.

Сучасні діти дошкільного віку мають різноманітні інтереси та напрями реалізації цих інтересів розвиваються надзвичайно швидко. Більшість із них не вміють налагоджувати взаємовідносини один з одним, відчувають труднощі в здійсненні спільної діяльності, виконанні загальних (особливо обов'язкових) правил, важко підкоряються вимогам педагогів та освітнього закладу в цілому. Не всі діти займають активну позицію, не можуть визначитися з певним видом діяльності, а отже завдання вихователя надати їм посильну допомогу. Важлива наявність партнерської позиції дорослого, взаємна повага між вихователями та дітьми. Якщо педагоги виявляють повагу до кожної дитини у групі, діти навчаються у них прийняття всіх інших дітей - і тих, хто відмінно малює, і тих, хто повільно бігає, і навіть дітей з незвичною та конфліктною поведінкою. В свою чергу, якщо діти бачать і відчувають, що кожного з них приймають і поважають, вони починають відчувати себе комфортно і можуть вести себе вільно, відповідно до власних інтересів, робити вибір, тобто проявляти ініціативу.

Завдання вихователя - створення ситуації, що спонукає дітей активно застосовувати свої знання та вміння, націлювати на пошук нових творчих рішень; при перших же труднощах поспішати на допомогу дитині, краще дати раду, поставити навідні запитання, активізувати наявний у дитини минулий

досвід, націлювати на пошук декількох варіантів рішення, тим самим викликати у дітей почуття радості та гордості від успішних ініціативних дій.

Ініціативність дитини найактивніше формується у дошкільному віці, починаючи з кризи трьох років і появи феномена «я сам». Найбільш сприятливий період для формування ініціативності вважається вік від 3 до 5 років. Ініціатива дітей у цьому віці сама знаходить вихід у різних іграх і фізичній активності, тому батькам важливо не перешкоджати цьому процесу [3].

Важливо не ототожнювати ініціативність з самостійністю, хоча ці поняття дуже близькі. Самостійність дитини - це здійснення самою дитиною якоїсь діяльності, певного процесу. Тоді як ініціативність - це така властивість характеру, коли відбувається поштовх, запуск діяльності. Згадайте, як важко тягнути машину або потяг якомусь важковаговику, але зіштовхнути його з місця в кілька разів важче.

Аналізуючи наукові джерела можна визначити такі структурно-функціональні ознаки ініціативності: готовність братися до справи за власним починанням, новаторство у справах, знаходження шляхів та засобів подолання перешкод (ініціативно-вольове утворення); відповідальність за свої вчинки; здатність і воля до реалізації запланованого; дійова природа особистості; самостійність; розвинена емоційно-вольова сфера; ініціатива у різних напрямках; прагнення самореалізації; товариськість; творчий підхід до діяльності; високий рівень розумових здібностей; пізнавальна активність.

Необхідно відзначити, що для розвитку ініціативності важлива участь батьків у цьому процесі. Найпростіші навички самообслуговування формуються саме з елементарного бажання дитини допомогти мамі помити посуд чи татові - закрутити шуруп. Тут важливо, по-перше, не бити по руках, коли дитина «лізе допомогти» і, по-друге, не зітхати «ініціатива карається», коли дитина в чомусь помиляється.

Для розвитку ініціативності необхідно заохочувати бажання дитини говорити, розмовляти і вступати в контакти. Розвиток ініціативності дітей дуже добре протікає в творчому процесі. Малювання, ліплення, конструювання,

створення виробів активно допомагають дитині самовиражатися та ініціювати творчі пориви.

Таким чином, дошкільний вік є сприятливим для розвитку індивідуальних здібностей та задатків, розвитку базових якостей особистості, особливе місце серед яких займає ініціативність. Необхідність виникнення ініціативності дітей раннього віку визначається розвитком життя, чим складніші будуть умови, тим більшим у дитини буде прояв ініціативності, незалежності, самостійності. Ініціативність виявляє інтерес та творчість, активного спілкування з оточуючими. Розвитку ініціативності сприяє активна підтримка зі сторони дорослого, вміння зрозуміти і заохотити активність дитини. Відсутність уваги дорослих до розвитку ініціативності дитини у дошкільному віці може обернутися для неї значними проблемами в подальшому житті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агіляр Туклер В.В. Ініціативність дитини дошкільного віку як психолого-педагогічна проблема сучасності [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/14825/1/V_Agilyar_Tukler_21_04_2016_konf_PI.pdf
2. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навчальний посібник для студентів ВНЗ. Рекомендовано МОНУ/ Т.В. Дуткевич. – К.: ЦУЛ, 2012. – 424 с.
3. Іванова В. В., Запорожану М. І. Формування ініціативності як важливої якості особистості дитини / В. В. Іванова, М. І. Запорожану // Наука в інформаційному просторі, Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції (23-24 грудня 2015 року). – Дніпропетровськ, 2015. – Т-2.: Актуальні питання сьогодення. – С. 54-58.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>